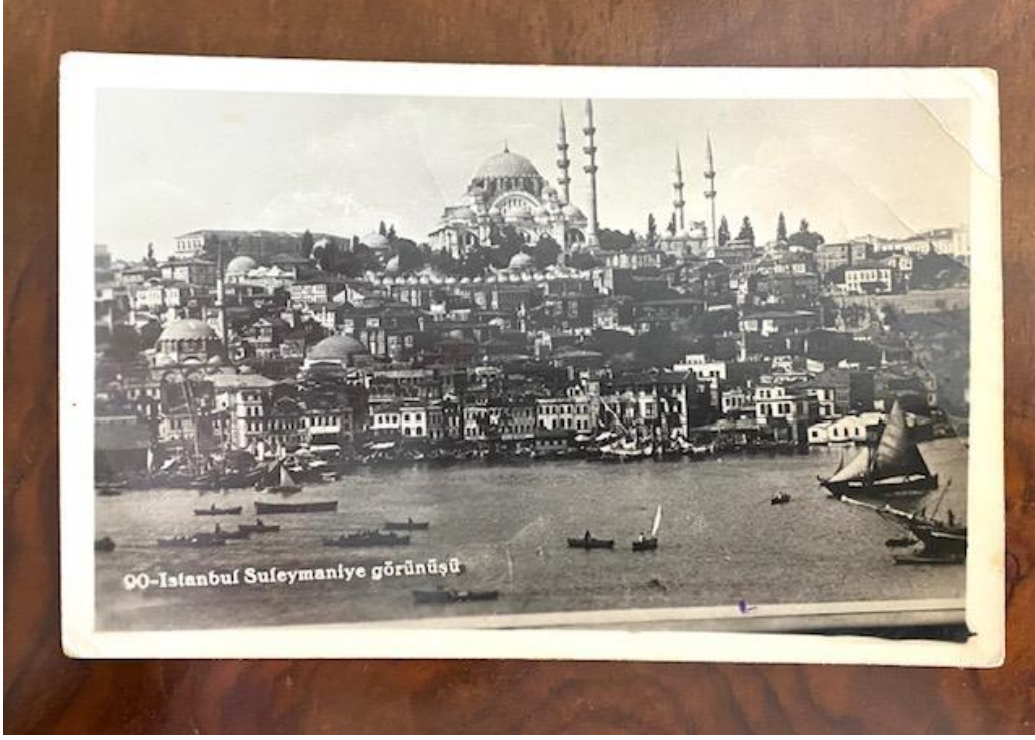

Il Caffè “Küllük” – 2

“Bayazıt Meydanı biraz evim gibi olmuştu.”

“Türk’üz: Cumhuriyet’in göğsümüz tunç siperi; Türk’e durmak yaraşmaz, Türk önde, Türk ileri!

Derleyen: Rengigül Yaltırık Ural

“RE Books Arts Rengigül Ural Kitaplığı’na kitap girişleri yaparken, hemen her kitabı incelemeye, araştırma yazılarımla ilgili olanları okumaya gayret ediyorum. Kıymetli büyüğüm, dostum Ord. Prof. Dr. Anna Masala’nın İtalyancaya çevirdiği “Feyzi Halıcı’nın Şiirleri” kitabını kayıt ederken beni çok güzel bir sürpriz beklemekteydi, iç sayfalarda: “Küllük Kahvesi” şiirinin Türkçesi ve İtalyancası. Hemen aklıma kıymetli hocamız Prof. Dr. Mahmut Nedim Doral ile yapmış olduğumuz, gelecek kuşaklar için bir belge niteliğindeki röportajımız geldi. “Bir Akademisyen Olarak Prof. Dr. Mahmut Nedim Doral’ın Penceresinden” röportajımız Küllük Kahvesi ile başlıyordu ve RE Books Arts İnceleme-Araştırma-Röportaj bölümüne kayıtlı idi, Güncel Kadın Dergisi köşe yazımda da yayınlanmıştı. Bu derin kültüre önce Küllük Kahvesi’nin İtalyancasını okuyarak başlayalım isterim” ile on bir sayfalık Il Caffè “Küllük”ü okumuş, irdelemiş, anılarımızı tazelemiştik.

“Bir sonraki yazımda Küllük’ü merkeze alıp, başka bakış açıları ile ruhlarını şad ederek aktarmaya çalışacağım. “Bu devirde de böyle muallimler kahvehaneleri var mı bilemiyorum? Müdavim olmak”ı irdeleyerek. Yaz geldi. Küllük vaktidir” demiştim ve sözümü tutmalıydım. Şimdi Ord. Prof. Dr. Anna Masala’nın “Türkiye’ye Aşk Mektuplarım”da anlattığı, ikimizin birlikte yaşadığımız anıları da çağrıştıran bir yolculuk yapalım isterim, arşivimdeki fotoğraflardan seçtiklerimle, örtüştüğü için “Salâh Bey Tarihi’nin Edebiyatçı Mekânları”, “M. Orhan Okay’la Şehzadebaşı’ndan Beyazıt Meydanı’na” da kısaca değinerek.

Bayazıt Meydanı

“Bayazıt Meydanı biraz evim gibi olmuştı. Her sabah camiye girip o sessizlikte düşünüyordum. Neden sonra üniversiteye veya Süleymaniye Kütüphanesi’ne giderek çalışma günümü başlıyordum. O meydanda çiçekten başka her istediğim şeyi alabilirdim: Çakı, çakmak, bir çift sandalet, yazılı bir kumaş çanta, caminin karşısından gül suyu, kitap ve tesbih satın alabiliyordum.

Bir gün korkunç bir gaf yaptım. Çok güzel bir Kur’an-ı Kerim görüp “Kaça satıyorsunuz?” dedim. Yaşlı bir adam “Kur’an-ı Kerim satılmaz, hediyesi yirmi lira” dedi. Bu benim için önemli bir ders oldu.”

Bayazıt Meydanı’ndaki Çiçekçi

“Bir gün Süleymaniye Kütüphanesi’nin Müdürü Nimet Bayraktar’ı ziyarete giderken, kendisine çiçek götürmek istediğim için, Bayazıt Meydanı’ndaki bir çiçekçide durdum: “Ağabey, bir hanıma ne çiçek götürebilirim?” dedim. Birlikte büyük bir glayöl buketi seçtik. Sonra “Borcum ne?” diye sordum, on iki lira verip uzaklaştıktan birkaç adım sonra “bayan, bayan” diye çiçekçi arkamdan yetişince, babam “Ne istiyor senden bu adam, parasını vermedin mi?” diye sorarken çiçekçinin ciddi suratını görüp bir şekilde darılttığımı düşünüp: “Neden bağıriyorsunuz bana, ne yaptım?” dedim.

Çiçekçi: “Bayan sen bir başka bayana çiçek hediye ediyorsun ama sana kim çiçek hediye edecek? İyi ki ben varım!” deyip satın aldığımin aynısı bir buketi hazırlayıp gülümseyerek bana uzattı ve “İşte, hesap şimdi tamam oldu” dedi. Ben, mutlu oradan uzaklaştım, bu olayı da hiçbir zaman unutmadım.”

Bayazıt

“Bayazıt Camii’nden ve daha sonra da üniversitesinden çıkınca Çınar Altı’ndaki küçük mavi bir masaya oturdum. Orada her zaman dostlara rastlardım. Derhal altın rengi çay bardakları gelir ve sohbet başlardı. Bazen Fatih Kütüphanesi’nden çıkan profesör veya araştırmacılar bizle birlikte çay içerlerdi. Altmışlı yıllarda Çınar Altı modern İstanbul’da eskilerden bir köşeydi, garip bir havası vardı; uzak masalarda geçmişten birileri otururdu, simit satıcısı veya güvercinler için mısır satan kadın bile geçen yüzyıldan kalma gibiydiler. Her zaman saz çalan biri vardı ve fikirler, sözler ve mısralar çay bardaklarının etrafında dönerdi. Hiç kimse siyasetten ve dinden bahsetmezdi. En fazla II. Mahmud’un reformlarını tenkit edip, Sultan Reşad’ın padişahlığından ve Damat Enver Paşa’nın dış politikasından konuşurduk. Böylece bütün Türklerin ortak ilgi noktasının, İspanyollar gibi, tarih olduğunu anladım. Ben, özellikle üniversite profesörleri ve taksi şoförleriyle Türk tarihinden bahsederdim. Bir gün bir dolmuşta babamla İtalyanca konuşurken şoför nereli olduğumuzu sorunca İtalyan olduğumuzu söyledim. Bunun üzerine şoför “Siz bizden Libya’yı aldınız” dedi, o anda, bizle oturan kibar bir hanımefendi “Cahil, şimdi onlar da Libya’yı kaybetti, tarih okumaz mısınız?” dedi. “Özür dilerim, darılmak istemedim, İtalyanlar bizim dostumuz; Sultan II. Mehmed de Bizans’ı alarak son Roma İmparatoru oldu”.

Biz Çınar Altı’na dönelim: Gerçekten de o mavi masalar arasında hâlâ Osmanlı İmparatorluğu’nun son yıllarında yaşıyor gibiydik. Sonra Profesör Ziya Umur gelip beni bir sürü Osmanlının arasında yalnız görünce Atatürk’ün sözlerini tekrarladı: “Yurtta sulh, cihanda sulh.”

Bazen Ziya Bey, Faruk Sümer ile birlikte gelirdi, bazen de yine birlikte yakındaki Profesörler Evi’nde yemek yerdik. O zaman sohbet Oğuzlara geçerdi. Çünkü Faruk Sümer Oğuzlar hakkında her şeyi bilirdi: Karakoyunlular, Akkoyunlular ve Şah İsmail’in hayatı ve şiirleri hakkında her şeyi bilirdi.

Çınar Altı: Bir yanda bakırcılar ve güvercinler, bir yanda sahaflar. Şimdi sahaflarda yeni kitaplar, takvimler, her dilde turistik kitaplar satılıyor. Açık havada büyük bir Hachette kitabevine benziyor.

Ancak altmışlı yıllarda elyazmaları ve çok eski kitaplar bulunuyordu. Ben her gün bir kitap satın alıyorum, bütün kitapçıları selamlıyorum, Şeyh Muzaffer Efendi’de bir kahve içmeye gidiyordum. Sahaflardan Kapalı Çarşı’ya doğru iniyordum, ama bu bambaşka bir hikâye...”

Eski Meslekler

“Meslekler için her zaman saygım olmuştur. Çünkü genellikle Türkiye’de el işçilikleri bir çeşit küçük sanat haline gelmişlerdir. Eski İtalyan Büyükelçiliğinin olduğu ve Fındıklı’ya inen sokakta saatlerce marangozların yaptığı işleri seyredirdim. Bayazıt Üniversitesinden çıktığım zaman daima bakırcılardan geçirdim. Büyük tabaklar güneş gibi, pirinç mangallar ateş dolu gibiydi. Kapalı Çarşı’nın Bedesten’inde kuyumcu arkadaşlarım gümüş ve kıymetli taşlarla kolye yapıyor, başkaları da kemik kutulara minyatürler işliyordu. Eski İstanbul sokakları büyük bir atölye gibiydi. İsteyen bir hattata bir Besmele yazdırabilir, isteyen Beyoğlu’nun terzilerinden kendine işlemelerle dolu elbiseler diktirebilirdi. Bin meslek bin hazine. Ama benim hoşuma sade, mütevazı meslekler gidiyordu. Sabahın erken saatlerinde Pera sokaklarında “yoğurtçu, sütçü” diye bağırarak geçen yoğurt ve süt satıcıları... Uzaktan çingirak sesleri geldiği zaman sucuydu.

Ayakkabı boyacıları babamın en sevdiği durak yerleriydi. Bazılarının sevgili müşterisiydi. Park Oteli’nin önünde ayakkabılarının altını bile parlatan bir çocuk vardı. Böylece ayakkabıları yeni gibi parlıyordu ama yürürken diğer ayakkabı boyacılarından kendini koruması zor oluyordu. Babam böylece çok eğleniyordu ve bol bahşişleriyle meşhur olmuştu. Benim eski İstanbul’umda elli kuruşa yolda tartılır, bir liraya tansiyoncuda tansiyonunuzu ölçtürebilirdiniz. Sokaklarda her türlü yemek satıcısı vardı: Simit, çörek, taze leblebi, mısır, sandviç vs. Sandviç deyince aklıma bir anım geldi. Nur-u Osmaniye yakınlarında, Milliyet Gazetesi’nin karşısında bir arabadan, beyaz peynir, domates ve acı biberli bir sandviçle bir limonata alırdım.”

İstanbul Lokantaları

“Bayazıt Meydanı’nda sık sık Türk dostlarımla Beyaz Saray’a giderdik. Üçüncü veya dördüncü kata çıkıp büyük bir terasta yemek yenirdi. Benim masam çarçabuk bir akademi oluverirdi. Kimler mi gelirdi? Profesörler, yazarlar ve gazeteciler. Edebiyat Fakültesi’nin yarısı gelirdi. Bir kebabla bir çorba arasında bir sonraki gün için bir makale hazırlayan Ahmet Kabaklı gelirdi. Bir akşam bir davul zurna cümbüşü duyduk, garsonlar: “Aşağı katta bir düğün var, hepiniz davetlisiniz” dediler. Yemeğimizi bitirmiş, kahvelerimizi de içmiştik ama yine de indik. Gelin güzel ve gençti, damat güzel, genç ve çok mutluymuştu. Zengin ve önemli bir aile değildi ama sofrası bir paşanınki kadar zengindi. O akşam kasap havası yapmayı öğrendim ve çok eğlendim. Çocuklarla oynadım, gelinin ninesinin elini öptüm. Bir NATO albayıyla Napoli’den bahsettik ve tanımadığım bir adamla bir sonraki seçimlerde oy kullanacağıma söz verdim. Fakat İtalyan pasaportum olduğu için sözümde duramadım.

Müzikli lokantalar hoşuma gidiyordu. Beyaz Saray’a bazen İstanbul Radyosu’ndan Güven Yapar da gelirdi ve her zaman Hekimoğlu türküsünü söylemek zorunda bırakılırdı. Müzikli lokantalarda M. Nurettin Selçuk’tan bir şarkı dinlerken, bir başkasında Barış Manço’nun sesi vardı, daha başka lokantalardan ise eski İstanbul şarkıları duyulurdu. Türkiye’de müzik çok önemlidir. Taksilerde her zaman “arabesk” denen müzik türü, Anadolu otobüslerinde bağlama duyulurdu. Ben de güzel bir bağlama almıştım ama hiçbir zaman çalmayı öğrenemedim. Ama İstanbul’da bütün seferberlik türkülerini, Konya’da bütün ilahileri öğrendim. “Sağcı arkadaşlarımla “Tuna nehri akmam diyor”u, solcu arkadaşlarımla “Pir Sultan Abdal” söylüyorduk. Bütün Türk müziği hoşuma gidiyordu. İttri Dede’yi, Beethoven gibi görürüm. Mehter marşlarını da çok beğenirim. Birisine kızdığım zaman Köroğlu’nun sözleriyle alçak sesle; “Benden selâm olsun Bolu Bey’ine!” diye geçer içimden. Zeki Müren dinlemeyi çok severim, Roma’da da yağmur yağdığı zamanlarda “Ah bu yağmur” gelir aklıma. Bir gün ben de bağlama çalmayı öğreneceğim. Bir gün.”

Kapalı Çarşı

“Mahmut Paşa’dan Beyazıt Camii’ne doğru giderseniz veya Nur-u Osmaniye’den geçerseniz Kapalı Çarşı’ya girmeden edemezsiniz. Gençliğimde her gün üniversiteye giderken içinden geçerdim ve her gün de bir şeyler alırdım. Ben, Kapalı Çarşı’ya Eminönü’nden Mısır Çarşısı’ndan geçerek gitmeyi severdim. Bence tarihi Baharat Yolu ki İpek Yolu’nun kardeşidir ve belki Çin’den, Hindistan’dan, Cava veya Sumatra’dan başlayıp Kızıldeniz’i geçerdik ama mutlaka Mısır Çarşısı’nda biterdik. Hâlâ, bugün İstanbul’a gidince oradan her türlü baharatı alırım: Acı biber, kimyon, sumak, köfte baharı, nane, kuş üzümü, kekik, bahar ve bilmediğim renkli tozları beğenir alırım. Sabun, kahve, kuru meyve, tursü, kaynayan çay ve baharattan oluşan karışık bir koku...”

Ancak, Mısır Çarşısı, Kapalı Çarşı operasının sadece uvertürüdür. Nasıl Ayasofya fetihin tarihi ise Kapalı Çarşı Osmanlı İstanbul’unun hikâyesidir. 1461’de Sultan II. Mehmet ve Veziri Mahmut Paşa tarafından yapıldı. Yangın ve yıkımlar geçirip defalarca tamir gördüğü halde bütün mallarıyla, altın ve gümüş dolu dükkânlarıyla her zaman orada, tavanlara kadar kilim ve halı yığınlarıyla turistler “yok, yok” dercesine yerli yerinde duruyor. Kapalı Çarşı sadece Türk el işçiliğinin müzesi değil, Türk hoşgörüsünün de simgesidir. Musevi antikacıların yanında Ermeni kuyumcunun dükkânı yer alır. Kıymetli taş satan Bulgar’sa, saz satıcısı Sivaslı’dır. Dünyadaki her millet, dünyanın her milletine orada malını satabilir; çünkü İstanbul’un Kapalı Çarşısı dünyanın ta kendisidir.

Seneler boyunca her şeye vurulup, her şeyden satın aldım. Bu nedenle İtalya’daki evim küçük bir Kapalı Çarşı. Artık alacak bir şey kalmadı ve artık takılar veya halılar beni ilgilendirmiyor. Ama Kapalı Çarşı’ya gidince, ömrüm yettiğince de gideceğim, ziyaret edeceğim arkadaşlarım var. Herhangi bir dükkâna girdiğimde, bana hemen bir tabure verirler, az sonra çay kahve tepsisiyle bir çocuk gelir ve selamlaşmalardan hemen sonra dükkân sahibi “ne içersin?” der. Yandaki dükkânlardan birileri gelir, çocuk elinde tepsisiyle az sonra döner ve güzel bir sohbet başlar. Dünyanın gidişatı dahil, her şeyden bahsedilir: Dostlardan haber sorarken gelen giden turistlerin arasında halılara bakılır, bir yüzük fiyatı sorulur, iki üç yemeni seçilir... Biraz kolonya serinliği ve saatler geçer gider...

Kapalı Çarşı’da yemek de yenir. Orada dostlarla öğle yemeği çok keyiflidir. Ama kebab sevmiyorsanız Kapalı Çarşı’nın kebabçılarında hiç durmayın. Gözlerimde gördüğüm güzelliklerin hayaliyle Beyazıt’a doğru çıkıp Sahaflara girdim. Buradan da öylesine geçip bir kitap almamak mümkün değildir. Şimdi kitapçılar çok güzel sanat kitapları veya güncel romanlar, turistler için Osmanlı minyatür röprodüksiyonları satıyorlar. Ancak otuz, kırk yıl önce eski kitaplar bulunurdu. En inanılmaz kitapları bu çarşıda bulabilirdiniz: Osmanlı harfleriyle Âşık Ömer Divanı’ndan Sen Petersburg’da basılmış 1800’lerin Fransızca gramerine kadar. Bu da benim İstanbul’umdu...

Sultan Mehmet ile o 29 Mayıs 1453’de Bizans surlarına girmek isterdim. Ama kendimce ben de İstanbul’u fethettim bir şekilde. Bütün İstanbul benim.”

“Salâh Bey Tarihi’nin Edebiyatçı Mekânları”

“Meserret Kahvesi, Sait Faik’in vazgeçilmez mekânlarından olmuştur. Orhan Kemal de neredeyse her gün uğrar. “Sabahın çok erken saatinde kapağı buraya atar, pencere önünde yanlar, Haliç Feneri’ndeki iki odanın yıllık kirası kırk lirayı nereden, nasıl bulacağını düşünür de düşünür.” (Birsell, 2002). Meserret Kahvesi kadar bilinen başka bir kahve Küllük’tür. Buraya da en çok rağbet edenler edebiyatçılardır. Şairler romancılar, hikâyeciler hep bu mekânı tercih etmekte, burayı bir mahfil olarak görmektedirler (İşli, 2006). Bu kahvedeki her bir masada aynı derginin yazarları bir araya gelirler. Genç yazarların çıkardığı dergilerin toplantıları da burada yapılır. Nurullah Ataç, Küllük kahvesinin müdavimidir.

1939 yıllarında genç yazarların çıkardığı Yücel dergisinin masasında oturur ve tavsiyelerde bulunur. Dolayısıyla genç yazarlar için Küllük'te oluşan düşünce ortamı oldukça kıymetlidir ve mekân giderek onlar için bir okul olma özelliği kazanır. 1940'lı yıllarda "Genç Kuşak" adı verilen yazarlar kahveyi doldurmaya başlar. Bunların başını Abidin Dino çekmektedir. Hatta bu yıllarda Küllük adında bir dergi çıkarmıştır. Bu dergi "Genç Kuşak"ın ne yapmak istediğini okurlara aktarması açısından önemli bulunur. Küllük kahvesinin başka bir müdavimi Faruk Nafiz'dir. 10. Yıl Marşı'nın iki dizesini burada yazmıştır ("Türk'üz: Cumhuriyet'in göğsümüz tunç siperi; Türk'e durmak yaraşmaz, Türk önde, Türk ileri!"). Marşın kalan kısmını Behçet Kemal Çağlar'a bırakmıştır. Bu kadar edebiyatçının bir araya geldiği mekânlarda edebiyatın en önemli konularından biri olan "kadın"dan söz edilmemesi düşünülemez. Şifa'daki Kır Kahvesi'nin adı bir kadın ile daha da ünlenir. O "Şifa'daki Kadın"dır. Bu kadın ile ilgili Beş Hececiler şiirler yazmıştır. Salâh Birsal şöyle anlatır: Şifa'da bizim hececilerin ortak bir sevgilisi vardır. Aralarında 'Şifa'daki Kadın' adını verdikleri bu güzel, her akşam tek başına kimsenin yüzüne bakmadan maşlahını rüzgârda dalgalandıra dalgalandıra gelir. Bakla Tarlası'nın önündeki yoldan, o bir sıra köşklerin önünden geçerek, ta dipteki buruna değin uzanır. Bu kadın için de hemen hemen topu şiir yazmıştır.

Halit Fahri'ninki 'Şifa'daki Kadın' adını taşır: Gölgelede izini aradık o kadının, Hâlâ yeri sıcaktır sahilin çamlarında. Ruha ürperme veren Şifa akşamlarında, Arkasında kaç şair ağladık o kadının (Birsal, 2002). Kahveler farklı işlevleri de yüklenmiş mekânlardır aynı zamanda. Semai veya çalgılı kahveler olarak bilinen mekânlarda, ramazan gecelerinde ve kış aylarında çalgılı etkinlikler yapılır. Özellikle ramazan ayında teravihten sonra meddahlar, hayalciler, çalgıcılar, tiyatrocular sahneye çıkar. Yahya Kemal çalgılı kahve olan Kâhya İsmail'in Kahvesi'ni "İki genç arkadaşıyla kahvenin içine girip, orada herkesle beraber küçük iskemlelere oturarak dinlemek hevesine kapıldık, girdik kapı yanına oturduk. Külhanbeyi, bıçkın, çapkın, tulumbacı, kabadayı, hasılı Türk İstanbul'unun bütün şen unsuru burada." (Birsal, 2002) sözleriyle anlatır.", "Salâh Bey Tarihi'nin Edebiyatçı Mekânları", Nesrin Mengi

"M. Orhan Okay'la Şehzadebaşı'ndan Beyazıt Meydanı'na"

"Beyazıt Meydanı o zaman da meydandı. Ortada büyük bir havuz, etrafında Küllük, Beyazıt Camii, İstanbul Üniversitesi'nin abidevi kapısı ve Beyazıt Medresesi sıralanırdı. Belediye Kütüphanesi yapılmadan evvel medrese, önündeki bir sıra küçük baraka dükkânlar sebebiyle geride kaldığı için fark edilmiyordu. Burası, Yedikule, Topkapı ve Edirnekapı'dan gelip Divanyolu yönüne doğru giden tramvayların da birleştiği noktaydı. Ayrıca Maçka-Beyazıt ve Kurtuluş-Beyazıt tramvayları da Küllük'ün, Beyazıt Camii'nin ve üniversite kapısının önünden dönerek, yani ortadaki havuzun etrafında çan çanlarla, gıcırıtlarla bir tur atarak Divanyolu'na doğru giderlerdi. Beyazıt Meydanı, uzun yıllar Cumhuriyet bayramlarında da geçit merasimlerinin yapıldığı bir alan olarak kullanıldı.

Hocam, isterseniz biz de tramvaylar gibi meydanın etrafında bir tur atalım.

Tabii, atalım. Nahiye Müdürlüğü'nün önünden iniyoruz. Kaldırımın sağ tarafında demin söylediğim tek katlı küçük dükkânlar, kahveler vardı. O yüzden arkada kalan medresenin varlığını bile o yıllar bilmiyordum. Sol tarafta Edirnekapı istikametinden gelen tramvayların durak yeri. Böylece Aksaray yönünden gelen yola ulaşıyoruz. Bu yol bugünkü gibi geniş değildi. Marmara ve Beyaz Saray'ın önünde bir başka sokakla pek çok dükkânın bulunduğu büyük bir ada bulunuyordu. Yani Marmara Sineması bu binaların arkasında kalıyordu. Zamanın şık sinemalarından biriydi. Cadde üzerinde Aş-İş diye oldukça seviyeli ve ucuz bir lokanta. Sokak içinde milliyetçilerin berberi diye meşhur, hepimizin ve Muharrem Ergin, Faruk Timurtaş gibi pek çok üniversite asistanının gittiği berber Rıza vardı. Arnavut'tu ama milliyetçiydi. Bir yandan tıraş olunur, bir yandan milliyetçilik konuşulurdu. Beyaz Saray ise henüz yoktu. Zaten Marmara da yeni yapılmıştı. Bu caddeden Aksaray'a ve Topkapı'ya giden tramvaylar işlerdi. Meydanı sola doğru dönüyoruz. Sağımızda biraz yüksekçe bir zeminde Küllük, Küllük'ün ocak ve kışlık binası ile yan yana Emin Mahir Lokantası, sonra Beyazıt Camii, Sahafklar'a giden yol...

Küllük'ün önünde Eminönü, Maçka, Beşiktaş istikametinden gelen tramvayların durak mahalli. Hemen oracıkta bir de bir direğin üzerinde kocaman bir İş Bankası kumbarası ve bir saat vardı. Burası aynı zamanda insanların birbirine randevu verdikleri bir nirengi noktasıydı. "Beyazıt'ta saatin altında buluşalım." denirdi. Biraz daha ileride üniversite duvarına paralel Bakırcılar Çarşısı ki devam ederseniz İbnülemin'in konağına varırsınız. Bakırcılar Sokağı'nın sağ köşesinde de Dişçilik Yüksek Okulu bulunuyordu. Orası şimdi yarısı yıkılmış olarak Beyazıt Kütüphanesi'ne bağlanmıştır.

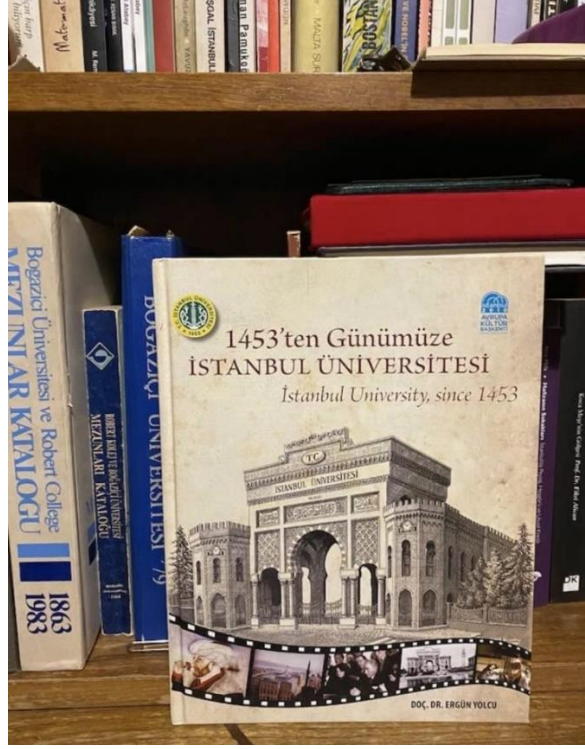
Sola doğru devam edersek karşımıza önce üniversitenin şimdi Profesörler Evi olan küçük binası, daha sonra da abidevi kapısı çıkar. Bu ana kapının iç tarafında sağda üniversite postanesi, solda da üniversite yayınlarını satan küçük bir yer vardı. Kapının üzerinde en tepede süslü bir TC amblemi, altında da büyük harflerle İstanbul Üniversitesi yazılıydı. Galiba 1948 yahut ona yakın bir yıldır. Bir gün bu büyük kapının her tarafının ahşap iskele direkleriyle sarıldığını gördük. Derken İstanbul Üniversitesi yazılan mermer levhalar söküldü. Altından iri sülüs yazıyla "Nasrün minallahi..." ayetleri çıktı. Bu hiç bilmediğimiz, beklemediğimiz bir şeydi. Büyüklerimiz dediler ki, tepedeki TC'nin altında da tuğra vardır. Ama o açılmadı ve bugüne kadar da öylece kaldı. Bir de bu kapının iki yanındaki saatleri anlatıp bahsi kapatalım. Saatlerin kadrancısında M. Şem'i yazardı. Bu, o yılların ünlü saatçi ustası Mustafa Şem'i Pek'tir. Beyazıt'tan Çarşıkapı'ya giderken sağ tarafta bir saatçi dükkânı da vardı. İstanbul'un pek çok meydan saatini o yapmıştır. Bu iki saatin hiçbir zaman birbirine uymadığını söylerlerdi ama mübalağadır. Doğru dürüst çalışan saatlerdi.", Beşir Ayvazoğlu, Büyük İstanbul Tarihi, "Hafızalardaki İstanbul"

"Türk kültürü çok kıymetli. Değerini biliniz." Ord. Prof. Dr. Anna Masala

Anna ile çeşitli toplantılar yapıyor, not tutuyor bir yandan da İstanbul ziyaretlerinde kendisine eşlik ediyordum. Yazmaktan ziyade konuşmayı, anlatmayı, bilgilerini paylaşmayı seviyordu. Üzerine basa basa vurguladığı: "Türk kültürü çok kıymetli. Değerini biliniz" idi.

Üniversitede toplantı sonraları çoğunlukla İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüs içindeki Profesörler Evi'nde yemek yerdik. İkimiz de o tarihi geçmiş olan yuvarlak binayı çok severdik. Yemekleri ve sunumu eski yemek kültürümüzü yansıtıyordu. Servis elemanları eğitilmiş ve terbiyeli idi. "Hocam" diye hitap ederlerdi. Anna'nın hoşuna giderdi. Karışık ızgara tabağına bayılıyorduk. Hünkâr Beğendi harika olurdu. Bir de armut Sicilian. Yemekte sohbet etmekten de çok hoşlanırdı. O anlatırdı, ben dinlerdim. Bazen bir hoca bize eşlik ederdi. İki hocanın konuşmasını dinlemekten zevk alırdım. Refi Cevat Ulunay'dan, imzalı bir kitabı arşivimde olan Abdülkadir Karahan'dan saygıyla bahsederdi. İ.Ü. Halk Edebiyatı Kürsüsü'nün kurucusu, eski Türk edebiyatımızın önemli mihenk taşlarından biri Prof. Dr. Abdülkadir Karahan'a saygı duyardı. Görüşürlerdi. Ben de Karahan Hoca'yı tanımış, sohbetlerine katılmışım. Rektörlükteki ofisime uğradı. Babamla da tanıştırdı.

Kapalıçarşı, Mısır Çarşısı'nı, sahafları, bakırcıları sıkça dolaşırdık. Halı, kilimcimiz vardı o zamanlar. Renk ve desenlerine hayranlıkla bakar, incelerdi. Gördes gibi isimleri de bilirdi. Bazen küçük ipek halılara da gözü ilişirdi. Pandelli lokantası bir kültüdü. Kâğıtta balık söyledik. Sofraya geldiğinde kâğıdını açarken çıkan buharı gözleri parlayarak içine çekerdi. Mutlaka anlatacak bir hikâyesi vardı. Ya da bir yaşanmışlığı. Türk yemeklerini severdi. Yemek ayırt ettiğini hatırlamıyorum. Çifte kavrulmuş lokumu sevdiğini söyleyebilirim. Kestane şekerini de. Hacı Bekir tam damak tadına göre idi ve Kurukahveci Mehmet Efendi. Şam fıstığını da severdi. Çay ve simit zaten üniversite hocalarının yaşam biçimi idi.

Bir öğle yine üniversitenin Profesörler Evi'nde yemek yerken "Bak sana şimdi ne anlatacağım?" dedi. Bazen tatlı muzip bir yüz ifadesi olurdu. Ciddi çalışırken; işe kendini verir, kaşlarını çatardı ama yemeklerde, aile ve dost sohbetlerinde, arabada çok tatlı bir ifade belirirdi yüzünde. Bilmiyormuş gibi soru sorarak da karşısındakinin cevabını merak ederdi. Bu, o neslin âdeti idi. HalazâdemGazi Mustafa Kemal Atatürk de böyle bir insanmış.

Telkâri ya da el işçiliği olan sade gümüş takıları severdi, ben de severdim. "Bugün sen aşk günündesin." dedi. Güldüm. Biraz da utanarak güldüm herhalde. Türk kızlarının utangaç, terbiyeli hâllerini severdi. Takılarını da. "Bugün gümüşlerin daha çok parlıyor. Gümüşün ışıltısı asildir, aydan yansır. Aşkın gizemini yansıtır. Gümüş altının üzerinde değerlidir, sofistikedir." dedi. O gün bugündür ne zaman gümüş taksam Anna'yı da hatırlarım.

Bir öğle, annem ve babam Anna'yı eve yemeğe davet ettiler. Annemin anne tarafı Selanik, baba tarafı Karamanoğulları'ndandır. Afyon Mevlevihâne bağımızdan miras Mevlevî tatlımız Rengigül Hanım'ın eşi Sultan Reşad V.'in mebusu Hacı Ahmet Efendi'den günümüze kadar gelmişti. Annem Çerkez tavuğunu, pazıdan yaprak sarmasını, tas kebabını çok leziz yapardı. Yanına da üç katlı, üç ayrı renkten oluşan pilavı meşhurdu. Bütün yurt dışından gelen dostlarımız, bilim adamları bayılırlardı. Nitekim Anna da bayıldı.

Mevlevî tatlımız ise; kaymaklı elma tatlısıdır. Her elmanın üzerine ada karanfili konur. Müthiş görsel bir tattır; göze ve damağa hitap eder ve Afyon Saracel Konağı imzasını taşır. Mevlâna âşığı sevgili Anna'ya güzel bir sürpriz olmuştu. Yüzündeki ifadeyi fotoğraflamayı çok isterdim ama fotoğraf karesinde olmak pek istemezdi zaten o zamanlar pek de âdet değildi.

Yemekten sonra Ersin ile beraber (o zaman sözlü idik) kendisini otele bıraktık. Yine başka bir gün de havaalanına. "Sözlenmek" kelimesi hoşuna gidiyordu. Avrupa kültüründe olduğunu sanmıyorum, rast gelmemiş de olabilirim. Belki de ondandır.

Roma'dan bana 30.7.1982 tarihli gönderdiği kartta şöyle yazıyor:

Aziz Rengigül,

Bildiğin gibi hep günlerim koşa koşa geçer. Fakültedeki yeni vazifem, Milli Araştırma Enstitüsü ve saire ile öyle çalışıyorum ki evdekilerimle bile görüşemiyorum. Gelecek hafta Raffi gelecek Türkiye'ye.

Bu fakir Lizbon'a gitmeliyim. Lizbon'dan (2 Eylül) Buküreşt'e uçacağım; 14 Eylül'de S.E. Batu ile İtalya'da Assisi şehrinde Sen François'e Anadolu'dan selam diye bir toplantımız var.

Bunun için en erken olarak ailemle beraber Eylül sonunda İstanbul'a gelebiliriz, inşallâh.

Ekim'de Konya'dayım.

Buraya dönüp yine 10 Kasım'da prof. Boscolo ile TÜBİTAK için geleceğiz. Yine buraya dönüp, Aralık başında Mevlâna için Türkiye'ye geleceğim. O sıralarda neler, neler beni bekliyor, bilemezsin!

Lizbon'dan yine haberlerimi sana gönderirim diye sana, ailene, aziz dostlarımıza ve bizim Cengiz Bey'e en derin sevgilerimi yollarım.

Anna

Edebiyat Bağı

Edebiyat Bağı, öyle bir bağ ki yüzyıllarca geriye gidiyorsunuz. Mevlânâ'nın dizelerinden... Yunus Emre'ye... Shakespeare'e... Yaşı, milliyeti, dönemi, rengi, cinsiyeti yok... Edebiyat Bağı tıpkı spor bağı gibidir. Kolayca tarifini yapmak gerekirse; daha güncel, anlaşılır olabilmesi adına: Taraftarın tutkusu gibidir. Edebiyat Bağı dünya kültürünün bağıdır yüzyıllarca gerilere gidebilen!

Babam 17 Ekim 1986 tarihinde İtalyan Ormancılık Bilimleri Akademisi (Accademia Italiana Di Science Forestali Firenze)'ne üye seçilmişti. Ord. Prof. Dr. Anna Masala ile başlayan arşivim yıllar içinde çoğaldı ve Türk-İtalyan eğitim-kültür dosyamda gelecek nesillere aktarılmak üzere muhafaza ediliyor.

İstanbul Üniversitesi, Beyazıt, Çınar Altı anılarında adı geçen dostları ile Sevgili Anna'yı ve tüm değerli Küllük müdavimi üstatların ruhlarını şad ediyorum.